

D. FRANCISCI
SALGADO
DE SOMOZA,

TRACTATUS

DE REGIA PROTECTIONE

VI OPPRESSORUM APPELLANTIUM
à Caufis & Judicibus Ecclefiafticis.

D. FRANCISCI
SALGADO

DE SOMOZA,

JURIS UTRIVSQUE ANTECESSORIS,

& in Amplissimo Regiôque Senatu Gallicæ Advocati.

TRACTATUS

DE REGIA PROTECTIONE

VI OPPRESSORUM APPELLANTIUM

à causis & Judiciis Ecclesiasticis;

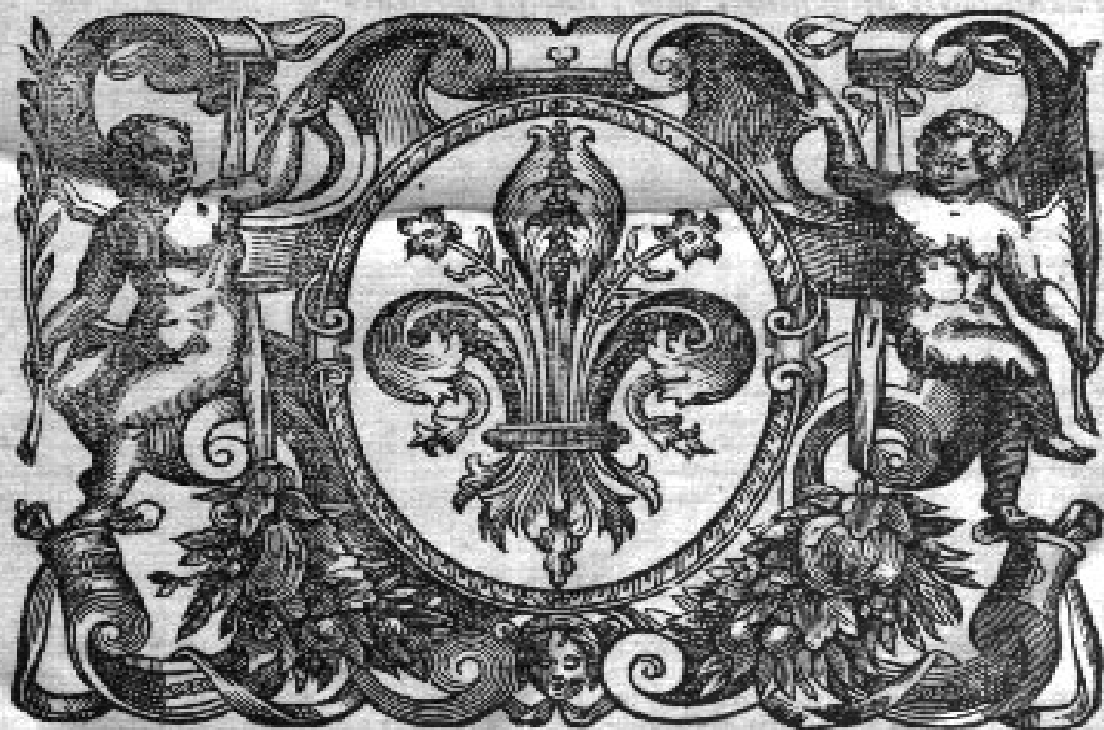
*Virique Reipublica, tam Ecclesiastica, quàm temporali, valde utilis: necnon supremis regalibus
Prætoris, cunctisque Tribunalibus Ecclesiasticis omnino necessarius.*

In quâ fortissimè prædix præcipuè Ecclesiasticæ & beneficiaræ, dilucidè continetur.

*Opus equidem præstantissimum, à plerisque peritum, & ab omnibus in univèrsam desideratum: non sine magno labore
& experientia digestum, providèque & accuratè illustratum: antè in duas Tomos
divisum, nunc verò in unum corpus redactum.*

Codex Substantis, ac duplici Indice: altero Partium & Capitum: altero Rerum Eminentium locupletissimè.

EDITIO QUARTA.

LUGDUNI.

Sumptibus LAURENTII ANISSON.

M. DC. LXIX.

SUPERIORUM PERMISSU.

INDEX PARTIUM, ET CAPITUM

quæ in hoc Opere continentur.

P A R S P R I M A.

Epilogus generalis.

C A P. I.

pag. 1

UÆ sit supremi Principis potestas, quoniam jure sustineri valet in adiuvenda vi, à iudicibus Ecclesiasticis illata, & de ejus origine; & principio; ubi plura fundamenta (non utilia, tam protectionis justificationi omnino necessaria) inseruntur, hætenus à nemine contestata.

Preludium primum.	5
Preludium secundum.	12
Preludium tertium.	14
Preludium quartum.	23
Preludium quintum.	30

C A P. II.

De modo procedendi per regium Senatuum in adiuvenda vi ab Ecclesiastico iudice illata, non deferente iustæ appellationi, & de variis formulis, quibus decreta concipiuntur, & quid si excommunicatum (prout rogatur) recuset absolvere, an ad id cogatur; & an actorum inspectio in Senatu interim impediat; & quid si secundæ iussioni (quam *subrecarata* dicimus) non obtemperaverit.

Decretum formale. 49

§. I.

Per delationem, atque repositionem an & quemadmodum regia provisioni iudicem Ecclesiasticum satisfecisse dicatur, & quid si senel repositum revocaverit.

§. II.

De provisione processus non integri (de *novis* dicimus à pragmaticis dicta) & quando concedi, & quemodo concedenda.

§. III.

Quod jus, seu sylvium, an Rotæ, an tribunalis Ecclesiastici, quævis opinio in Regio Senatus attendere debeat in articulis violentiæ, & an in dubio iudicem vim fecisse decernatur.

§. IV.

Provisio expedita vigore decreti Regii, quo vim fieri est declaratum, quemadmodum intimandi sit iudici degenti in alterius tribunalis districtu, & à duobus iudicibus adinvicem procedentibus, existentibus

in diversis tribunalium districtibus, emissarum appellationum pro delatione quod tribunal adendum. 85

§. V.

De his causis, & negotiis, quibus denegatur recursus ad suprema Pretoria per hanc viam violentiæ. 84

C A P. III.

Appellanti ab aliquo gravamine, quo sinecæ iuxta iudicem jurisdictioni imponit, vel aliter expirat, ita ut ea penitus ad respondendam careat, vel quando post gravamen illatum iudex abiit, vel obiit: quemadmodum supremus Senatus per viam violentiæ aditus, consulere queat. 91

C A P. IV.

Ab Ecclesiastico iudice aliquid reponente mandato & virtute provisionis Regii Senatus ad quæm per viam violentiæ itum est: appellationi emisse non deferens an vim faciat. 101

C A P. V.

Oppressus qui usus est regio decreto conditionali (quod pragmatici *remissum genus* vocant) an possit postmodum suam prosequi appellationem, & ejus virtute iudex inhiberi inferior, ubi latè de natura decreti conditionalis, & quibus casibus locum habeat. 103

C A P. VI.

Appellationis legitimæ denegata delatio, & attentata executio, seu ad ulteriora processus præciæ, an simul requirantur, ut violentiam adesse declaretur: quid si adact subsequuta executio dumtaxat, procedente tamen delatione appellationis; & quid in actibus negativis. 112

C A P. VII.

Regia intimata ordinaria, & pendente recurso ad Regem: an iudex Ecclesiasticus supersedere teneatur, ita ut interim ab eo gesta, nulla, & attentata dicantur; & an termini interdum suspendantur; in quo quid Rota censuerit referatur. 119

C A P. VIII.

Date senel in Senatu decreto super violentiæ actorum inspectione, illis tamen diminutis: an postmodum eis integris, possit ejusdem appellationis virtute, super eodem articulo, & Regius iterum haberi recursus per hanc viam violentiæ. 126

P A R S S E C U N D A.

C A P. I.

A Sententiis merè interlocutoriis, vel vim diffinitivæ, damnarum irreparabile, vel præjudicium causæ principali habentibus: an, & quando iudex Ecclesiasticus vim facere dicatur, appellationi non deferens, ad clariorè intelligentiam legis Regiæ, & decreti Tridentini. 133

C A P. II.

Appellationi gravamen procedenti, ut conditionali, nisi, &c. seu etiam minus legitime, ubi aliis licet interponi possit: an iudex non deferens vim fa-

Sulgado de Proceß. Reg.

ciat; & quo tunc decreti genere uti solet Senatus. 157

C A P. III.

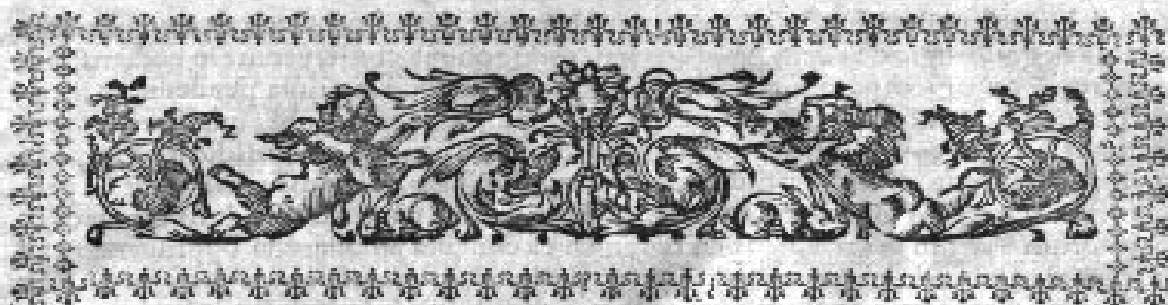
Quando duo gravamina ita se habent, ut unum veniat in complementum, effectum, seu executionem alterius, si est commissum appellari à primo, an à secundo appellationi interjectæ iudex non deferens vim faciat. 165

C A P. IV.

Quando & quibus casibus iudex Ecclesiasticus vim faciat, non deferens appellationi interpositæ à carceratione, seu detentione, ut qualis ea injusta sit intelligatur, & quid ab ejus relaxatione. 167

E 3

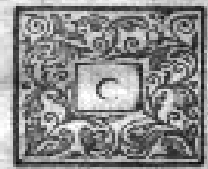
De

TRACTATUS DE REGIA PROTECTIONE

VI OPPRESSORUM APPELLANTIUM.

EPILOGUS PROEMIALIS.

UM protectio, & subditorum defensio cum ipso sit simul Regno ab origine orta, ita ut Regni objectum sit, & causa finalis *a*: Regnum siquidem propter protectionem vi oppressorum, non protectio propter Regnum, aut Regem creatum est à Rege Regum & Domino dominantium Deo: ab ipsoque supremis Principibus temporalibus ita sit datum *b*: esse *c*, ut Vassallo rum defensio providè meritoque proprium Regis officium dicatur *c*, attributum naturale inhaerens visceribus regiminis, & qualitas infixæ ossibus, ac substantiæ diadematis, ita ut regimen, & protectio unum sit effectum continens, indissolubile, & inseparabile, quæ nec à Rege tolli possunt, nec à regimine (cujus est anima) separari, nisi simul & cum Regno eradicetur *d*: quia de regalibus est in signum competens supremæ potestatis, quam sequitur sicut umbra corpus, & qualitas subiectum *e*, quam Protectionem omni jure, naturali *f*, divino *g*, & positivo, tam Canonico, quàm Civili *h*, Rex supremus exhibere adstringitur vassallis oppressis, non solum laicis, sed multò fortius Ecclesiasticis personis *i*, tum tanquam Dei Ministris, & majori defensione indigentibus, non utentibus materialibus armis, sed spiritalibus tantum; nempe, lacrymis, jejuniis, orationibus, carnique maceratione, & sui ipsorum abnegationem, nec non modestiam & charitatem profitentibus: tum etiam, quia sunt pars populi, membra, & cives Reipublicæ temporalis in ordine ad defensionem, & protectionem naturalem *k*, cujus privilegii gaudent, & ut tales tenentur ad observantiam legis politice concernentis bonum publicum, ut universam laicorum simul, & Clericorum utilitatem seu conservationem, non vi compulsiva, sed vi directiva dumtaxat *l*, ad quorum defensionem, & protectionem ex debito officii & merito charitatis *m*, & omni jure tenetur Rex, cujus manus munitus est Ecclesiæ *n*, pax Clericorum, & omni populi, vita vassallorum, caput subditorum, tutor Reipublicæ, & presidium Christianæ Religionis *o*: ad ipsum igitur omnes promiscuè, tam Clerici, quàm Laici necessitate adstricti, & vi oppressi pro auxilio, & defensione naturali merito confugiant *p*, ut propulsentur tollaturque & levetur violentia sibi illata à judice Ecclesiastico, denegante legitime appellatori delationem, suamque sententiam indebitè, & jure reluctante exequente, suis bonis spoliante appellantem, carceréque, & censuris iniquè plectente; usurpando superioris jurisdictionem, & privando oppressum naturali defensione, ne possit ad superiorem recurrere pro medela suæ iniquitatis, & injustitiæ *q*; quia quemadmodum ipsi appellanti omni jure præcipuè naturali sit permissum, ac licitum propulsare violentiam, & resistere judici exequi volenti violenter & de facto contra jus suam sententiam *r*: multò fortius sibi licitum erit, imò urbanius faciet ad Principem Supremum recurrere *s*; qui absque ullo scandalo violentiæ resistat, præstet auxilium & defensionem naturalem, cujus proprium officium est; ex hoc enim recursu ad Regem nullatenus infringitur libertas Ecclesiastica, prout nec indirectè in minimo diminuitur, nec impeditur Ecclesiastica jurisdicção, sed imò potius augetur, & ampliat *t*, cum finis hujus charitativi subdii, & Regii recursus in totum directè tendat, ac etiam præcipuè in ejus conservationem, utilitatem & authoritatem

a Dicitur in cap. 1.
hac p. 1. n. 44. &
à n. 52. 91. & c.
2. d. n. 25. c. 1. seqq.
b c. 1. prolatio 1.
à n. 40. usque ad
fin. prolatio.
c. 1. num. 92. in d.
cap. 1.
d. d. c. 1. à n. 52.
& sub n. 87. & n.
97. & à n. 310.
& c. 2. à n. 37. c. 6.
pluribus seqq. &
supr.
e cap. 1. n. 97. &
cap. 2. à n. 32. &
supr.
f. Agitur in d. c. 1.
à n. 78. prolatio
9. per totum, &
præcipuè à n. 79.
& 88.
g. d. num. 99. cum
seqq. ibid.
h. d. cap. 1. à n.
96. in pluribus seqq.
i. d. c. 1. prolatio 2.
à n. 57. & à n. 70.
k. d. cap. 1. à n.
94. c. 1. pluribus
h. in d. prolatio
3.
l. dicitur in d.
cap. 1. à n. 59. usque
ad n. 60.
m. à n. 99. ibid. &
n. 84. & 88.
n. d. cap. 1. à n.
70. & 71.
o. De omnibus ibi
attributis laici in
d. c. 1. prolatio 2.
à n. 70. usque ad 79.
p. Describitur in
cap. 2. à n. 6.
q. Licitè prolatio
4. d. cap. 1. à n.
181. & seqq. &
de supra dicto pro-
latio 3. n. 84. &
supr.

60 ex text. in arch. quest. in prim. & quod dicit text. in s. plebiscitur. instit. de jur. natur. gent. & civil. Greg. Lopez in l. 1. in verb. plebis clamant in fin. tit. 10. p. 2. & Thomas Granati in decis. 100 in causa universitatis, n. 18. & ob hanc rationem B. Paulus se nuncupavit civem populi Romani, quia eius pater cum Romano civilitatem contraxerat. s. in adiutorium, l. 1. d. & ibi gloss. & Doctores, Burg. de Paz in l. 3. Tauri, n. 332. & quod veniant clerici appellatione vassalorum Principi naturaliter, & originariè, latissimè comprobatur Carolus de Grassis, de effectib. cleric. effectus. 2. n. 367. usque ad num. 379. infinitos allegans, ubi plurima congerit, videndus.

61 Et ex hac ratione provenit laudabilis illa consuetudo regni Hispaniæ, Prælati scilicet, ac personas Ecclesiasticas teneri ad iuramentum fidelitatis Regi prestandum in recognitionem Domini, ac capitis in temporalibus. Alvar. Vallar. consil. 100. in fin. Francisc. Top. de potestate Principis secularis, f. 3. n. 13. & post Barda in el fuero de prelatos, n. 10. Carolus de Grassis in tract. de effectib. cleric. in præclud. n. 376. post Vallascum ibi, n. 6. tenet Sese in Epistol. ad Regem, n. 14. Olivari. de iure hęc. cap. 7. n. 7. & el l. 5. tit. 15. part. 1. ibi: Ad est debent facer iuramento lo mas vassallos baves del Reyno que y fueroen, assi como los Prælatos, y Reges baves, &c. & ibi Georg. var. lo prelatos. Camil. Boerel. de Reg. Cath. præcl. a. 46. qui referunt hoc etiam privilegium concessisse Joan. Pontificem XXII. Regibus Hispaniæ: ac ideo licet clerici sint exempti etiam in causis temporalibus à jurisdictione Regni, nihilominus non tam absolutè quam ratione subiectionis, & ut cives reipublicæ temporalis, ac mēbra illius, subsint Principi tēporali in ordine ad bonū publicum, & rectam regimen totius communitatis. Navar. manual. c. 23. n. 88. Soto in 4. dist. 25. q. 2. Molin. de iust. & iur. l. 1. tom. disputat. 31. vers. sexta concil. Bellarm. lib. 1. de clericis, c. 28. Salced. in addit. ad Bernard. Diaz. cap. 55. num. 5. Prosp. Farinac. in tract. criminum. tit. de inquisit. q. 8. n. 30. ergo Princeps supremus tenetur Clericos defendere, & à violentiis protegere, quemadmodum ceteros iudicis, & Reipublicæ Vassallos.

62 Ex qua ratione provenit, quod cum clerici dicantur cives reipublicæ, privilegium concessum terræ patriæ, & reipublicæ, non solum laicos, sed etiam clericos comprehendit, Roma in consil. 180. n. 2. Felix in cap. Eccl. S. Ad. num. 76. de iust. ar. Oldrad. in consil. 30. Max. de iuris. 4. p. cent. 1. cas. 63. fol. n. 5. & c. latissimè Grassis de effectib. cleric. effectus. 2. n. 371. & latè n. 361.

63 Et ex hac doctrina, & ab omnibus recepta conclusionem, ut clerici subiaceant Principi tēporali, ut cives, & membrum reipublicæ: procedit, ipse teneri ad observantiam legis politicæ tangenti bonum universum, & publicam communitatis laicorum, & clericorum, prout gravissimi Doctores eam, tenent, tam Theologi, quam Juris, Menoch. consil. 1000. Bellarm. lib. 1. de cler. q. 28. vers. tertia propositio, Avenda. de exequend. manda. 2. p. c. 14. n. 19. Mexia ad pragmaticam Regiam, com. 5. n. 41. Menchaca lib. 1. de successum, creatio. f. 10. num. 648. & ita fuisse iudicatum tenet Chaquer. decis. Padovani. 181. Menoch. consil. 800. n. 21. lib. 8. probat l. 54. tit. 6. p. 1. & l. 52. tit. 6. p. 1. l. 1. tit. 25. l. 7. recopil. ibi: Clerigos y personas Ecclesiasticas como señores. Probant etiam DD. supradicti sub num. 59. latè plura per Grassis in tract. de effectib. cleric. effectus. 2. n. 130. & 131. & à n. 166. fol. 430. & iterum à n. 265. plurimos citat.

64 Quia lex temporalis ratione directiva obligat etiam clericos, quatenus universaliter tangit, & respicit bonum publicum, & commune laicorum, & clericorum, quia iustum est, & rationi consonum, ut pars subieciatur conservationi, & utilitati totius universi, prout est reipublicæ temporalis, Covarr. in regal. possessor. 2. p. l. 9. vers. 3. Menoch. d. consil. 800. consil. 1000. Surd. consil. 301. vol. 3. Gutier. lib. 1. p. quest. fin. Sarmient. lib. 7. Selectas. cap. 13. num. 1. Mart. de iuris. 4. p. q. 1. casu 7.

65 Salgado de protect. Reg.

num. 6. Hieronym. Gabriel consil. 37. num. 5. lib. 2. Vincet. de Franc. decis. 9. n. 3. ubi allegat Didacum Perez in l. 2. tit. 2. lib. 1. ordinam. & post Bernard. Diaz Robadill. in politic. l. 2. c. 18. n. 122. cum seqq. & statim citadi probat, & Grassis in locis proxime citatis.

66 Quia licet clerici exempti sint à seculari Regis jurisdictione, ut notum est, tamen leges Regias respicientes bonum publicum totius communitatis tenentur observare vi directiva, dummodo non tendant in præiudicium libertatis, & immunitatis Ecclesiasticæ: ita eleganter Victoria in resolutione de potestate Ecclesiæ, n. 48. Morla in emp. jur. l. 7. tit. 1. de leg. n. 9. ubi subdit hanc doctrinam, tenet etiam Ceval. in tract. de cognitione per viam violentiæ, in proximo, l. 4. in prim. & per totum, præcipue à n. 10. ubi dicit quod ex eo quia clerici sint cives reipublicæ temporales, tunc lex civilis, quæ respicit universam bonum & commodum reipublicæ, servanda est ab omnibus, ut tradit Abb. in c. Eccl. n. 20. & 21. de consil. Menoch. d. consil. 1000. volum. 10. Per Surd. consil. 1. num. 5. vol. 3. Et est ratio, quia sicut clericis spiritualibus tenentur iura Pontificia servare, ita temporalibus, à civilibus functionibus, obsecrationibus bonum commune omnium civium, discedere non debent, ita Diodor. de doctri. Christian. lib. 2. c. 1. proposit. 4. S. Thom. de regim. Principum. lib. 1. c. 12. Bellarm. l. 3. c. 6. Salced. ad Bernard. Diaz. c. 55. vers. sed ut libere dicat, leges enim & statuta, quæ sunt ad Regni gubernationem, & conservationem, etiam Clerici adstringunt. Radio. de Majest. Princ. verb. non solum armis decoratum, 2. p. n. 166. cum seqq. Decian. c. Eccl. sancta Maria, n. 104. de consil. Christoph. de Paz de reunt. 2. p. c. 63. n. 14. plurimos citat Grassis in locis super citatis, ubi eleganter plures congerit doctrinas, ad propositum videndus.

67 Quia aliud est considerare legem particularem circa bona clericorum, vel generalem, quæ comprehendat omnia tēporalia tam laicorum, quam clericorum; tum in primo casu procedit argumentum, & ratio illius in secundo verò non, quia lex non respicit in particulari bona clericorum, sed universa bona consistentis in reipublicæ temporali, quæ sunt sub dominio, & protectione Regis, quoad bonum publicum totius communitatis & sic valida est talis dispositio, & lex, cum non obcurat personas principaliter, nec accessorie clericorum, sed bonum publicum totius communitatis, ad eorum mutuum societatem, & uniformitatem; & sic in hoc casu omnes clerici obligantur, quoad vim directivam, in quo omnes Catholici conveniunt, tradit Suarez ubi supra, de leg. lib. 3. cap. 34. Et ratio est, quia uniformis observantia talium legum est necessaria ad pacem reipublicæ, & ad observandam vi cives equalitatem, latissimè Grassis de effectib. cleric. effectus. 2. d. num. 161. & 265.

68 Ex qua ratione tenendam est, clericos ad observationem parguaticæ taxæ panis teneri sub pena peccati, & restitutionis, ut docet Joan. Gutier. lib. 2. l. f. quest. 18. n. 1. Soto in 4. sententia, distict. 25. q. 1. art. 2. Motu in suo emp. jur. tit. 2. de iuris. 4. 12. n. 12. & in tit. de legib. q. 16. n. 15. Francisc. Vivius. decis. 18. per totum, & Ceval. in Epist. ad Regem neffraw, n. 23. & in lib. 4. cap. 899. n. 147. quia illa lex obligat omnes sive ex vi jurisdictionis, quia respicit bonum publicum, sive ex vi rationis directivæ, vel ex utroque causa: latissimè prosequitur Alder. Mascac. de interpret. statu. concil. 1. dicit. 6. à num. 340. cum seqq.

69 Et licet contra hanc rationem, & fundamentum, reprobando Ceval. censet aliud Sese in Epist. ad Regem, n. 11. cum seqq. nihilominus ut verum & recepta ab omnibus tenenda est, & licet clericum obliget vim rationis directivæ, tamen quoad punitionem, & pænis impostæ exactionem, iudex secularis non est competens, sed Ecclesiasticus, ita Bellarm. lib. 1. de cler. cap. 28. vers. tertia propositio, Suda ubi supra, fol. 36. Covarr. B. PRAE.

pro. l. 3. q. 7. Sarmien. lib. 7. Selector. c. 8. Radin. de
majestate Principum, n. 175. Surd. supra n. 21. Mart.
de jurisd. p. 600. l. 1. col. 1. n. 33. & supra. Vide op-
timum Gratii de effectib. den. effectus 2. a. n. 190. & 131.

70 Et ex hac ratione præmissa, ut Princeps summus
in temporalibus alium non recognoscens teneatur ex-
habere, & præstare suum auxilium, & protectionem
Ecclesiasticis personis oppressis, & violenter à suis
judicibus affectis sequitur, ut manus Regia murus sit
Ecclesie, ita eleganter Bellug. in specul. Princip. rubr.
17. §. tractandum, & est text. in l. 1. tit. 3. lib. 2. recipit ibi
T. à la R. n. 7. Principes enemas de Dieu la defension
de la sainte Madre Iglesia, &c. cui convenit l. si quis
in hoc genus, §. si quis, C. de cens. Eccles. ibi: Sit cunctis
laudabile factus Sacerdotibus injurias, veluti crimen
publicum prosequi, l. 2. §. ita. C. de Episc. audiri. Mart.
de jurisd. l. p. c. 49. a. n. 15. ubi citat l. Scitissimum, &
prop. fin. C. de Episcop. & cler. ubi Justin. mandat, om-
nibus subditis imperio sub pœna, ut auxilium, & opem
ferant Ecclesiasticis personis, text. etiam in c. cum ad
veram 96. dist. text. in c. Maximianus Episcopus 23. q. 3.

71 Ac idem omnes Principes temporales tenentur ex
debito officij impartiri brachium, auxilium, & pro-
tectionem Ecclesiasticis personis, quia ipsi dicuntur Ro-
manæ Ecclesie defensores, ideo Catholicam religionem
armis defendere tenentur, cap. boni Principis 96. dist. tit.
cap. tribuimus, cap. Principes 23. q. 8. cap. Christiani 24. q. 1.
& probatur etiam in clem. 1. de jur. jur. ubi jurant ad-
jutores Ecclesie Catholicæ, prout latè prosequitur
multa adducens Mart. de jur. p. 1. cap. 49. fol. 144. &
attributum Principis in protegendo vi oppressos, pro-
ferentem procedere in Ecclesiasticis personis vi oppres-
sis, dicit Mart. de jurisd. l. 1. p. c. 48. sub n. 25. reddens
rationem, quia res, & persone Ecclesiasticæ nequa-
quam in tuto esse possunt, nisi eas & Regia, & sacer-
dotalis regit potestas, cap. res 23. q. 5. cap. fin. 96. d. qua-
propter Rex rectè dicitur oppressorum recursus, ut in
lib. Regum cap. 22.

72 Reges itaque, Principes & Imperatores debent tueri
Ecclesiam universalem, ac singulas omnes Ecclesias, &
Ecclesiasticam libertatem, quia ad hoc sunt in terris
dati à Deo, ut per text. in cap. ab Imperatoribus 23. q. 3.
& per alia jura firmat Cardin. Tusc. practica conclusi.
libra R. conclus. 393. num. 10. & quod defensio potius
conveniat Ecclesie, & Ecclesiasticis personis quam ar-
manti exerceant, quam aliis, & ideo quod Princeps tem-
poralis teneatur Ecclesiam, sive particularem, sive
universalem, tueri, probat Mare Anton. Genensis
tract. de Eccles. seu præxi. Eccl. si. a. 63. n. 2. & 3. ubi
quod ad hoc auxilium, & protectionem exhibendam
jurat Imperator ex clem. 1. de jur. jur.

73 Hinc est, quod Reges Hispaniæ, & ceteri Catholicæ
reipublice surremi Principes sunt protectores decre-
torum Concilij Tridæ ut ex eo patet in sess. 25. cap. 20.
ibi, ad pietatem, religionem Ecclesiarumque protectionem
existant. Et constat ex d. l. fin. C. de summo Tridæ.
& vide Carbol. & antb. quemads. opori. Episc. col. quibus
dicitur, Regiam potestatem ad hoc inter cetera esse
institutam, ut Sanctorum Patrum decreta saluberrima,
excoqutioni mandandi faciant, & inviolabiliter obser-
vari; docet Bellarmin. l. 3. cap. 18. de laicis fol. 1343.

74 Et hanc ob fundamentalem rationem, eleganter re-
solvit Anton. Guehas lib. 2. institut. major. tit. 3. de Con-
cil. Occumenico n. 36. quod Principes possunt per se, &
suos legatos interde, & assistere dicto Concilio, pro-
pter quietem, & tranquillitatem, ne res publica turbetur
tanquam Christianæ religionis protectores, ejus hæc
sunt verba ibi: Eruntque hæc Principum secularum
partes præcipue, ut Concilij quietem, & tranquillita-
tem autoritate, ac, si opus fuerit, armis tueantur, fo-
veant, & tegant, turbatores longe submoveant, cui si
pax, & disciplina Ecclesie solvatur, illæ Principibus

rationem sit exacturus, qui eorum potestati suam Eccle-
siam commendavit. Et quod sic observatum fuit in
Concilio Hispaniæ celebratis, ut in eis ad ejus pro-
tectionem adluerit Regum autoritas, singulorum
Conciliorum verbis, & testimonio comprobatur, & latius
prosequitur Ceval. in tractat. de cognitione per viam
violentiæ, in præmissis, cap. 9. à num. 70. cum sequentibus.
Sed præceteris multis citatis rationibus, & authorita-
tibus exornat Valdes. in tractat. de dignitate Regis His-
paniæ, cap. 1. per totum, & num. 8. Convocator. Concilij
Trident. Sij IV. sess. 16. Eugubinus, de reparacione fidelis,
lib. 5. si. no. 13. cap. 8. cum sequentibus.

Si enim ex d. l. hoc genus. §. si quis. C. de sacros. Eccl. 75
& Mart. supra cunctis sit licitum injurias, & oppressio-
nes suas Sacerdotibus, (ut jus publicum) vindicare,
& prosequi, quanto magis ipsi Regi hoc permittendū,
cui proprium officium est, vi oppressos liberare, & ad
hoc, regimen à Deo fuit concessum, ut supra diximus,
cuique principaliter interest, ne hujusmodi oppres-
siones fiant, probatur text. in l. 2. tit. 10. p. 2. ibi: Que fuerit
Principe ex cabeca de todos, que se debe dolo del mal, que
recivien assi como de sus miembros, y que entonces sera
sumero, y ampere de todos, & l. 2. tit. 1. p. 2. ibi: Como quien
que sea Señor de todas las del Imperio, para amparar de
siempre é mantenerlos en justicia, & probatur in l. 25. tit.
14. p. 2. ibi: El Rey es cabeca, vido, y mantenimiento de los
vasallos, y el quien no fiviesse à su Rey, quitaria à Dios
su Patria, y al Reyno su cabeca, y al pueblo su vida.

Principes enim sunt tutores reipublicæ, ut dicit Se-
neca lib. 1. cap. 4. de clement. ad Neronem. & Franc. Top. 76
tract. de potest. Princ. secul. §. 5. num. 36. Plinius Secund.
lib. 10. Epist. si enim tutor est, debet et tutela definitio
quadrare, de qua in §. 2. Inst. de tutel. ibi: Est autem
tutela (ut Servius definit) vis, ac potestas in capite libera
ad tuendum eum, qui per auctorem se defendere nequit, &c.
ergo Rex tenetur tum clericos, & Ecclesias, quam lai-
cos tueri, cum sint pars, membra, & cives reipublicæ
temporalis, que sub tutela Regis est, imò & Princeps
vassallos uti filios, & nepotes tractare debet, Joan. de
Platen in l. neminem, in fin. C. de decurionib. lib. 10. glof.
in l. novem, C. de serv. exper. Rolan. à Valle cons. 1.
n. 114. lib. 1. Cravet. consil. 9. num. 33. & cons. 241. n. 8.
Tusc. ubi proximo, cum 26. Princeps insuper supremus
judez conservator dicitur, ad tollendas violentias, &
injuras notarias suorum vassalorum, ita eleganter 77
Tuschus in tract. de vassalione, cap. 71. num. 5. ibi: Rex
est judez cum servator suorum vassalorum, ut nemini
injuria fiat & ne aliis injuria inferatur. Conservatoris
enim officium est violentias, & injurias notarias tol-
lere, & reprimere, text. in cap. 1. & cap. fin. de off. delega-
rii n. 6. Concil. Trident. sess. 1. cap. 5. & cap. 14. de quo
latius erit agendum infra §. p. c. 6. & melius probat
ipse Tuschus in lib. 1. cap. 21. n. 15. & 16. ex Grama.
decis. 78. & aliis, quem sequitur novissimè Moneta in
tract. de conservatoribus, cap. 3. sub. num. 2. ubi alia ad-
ducit in proposito, ut Princeps dicatur conservator
suorum vassalorum. Et quod Princeps teneatur de-
fendere à violentis judicij Ecclesie, Ecclesiasticæque
personas, jure naturali, divino, canonico, & consuetu-
dine immemoriali, probabimus in sequenti Præudio,
quoniam ut supra diximus, ex Belluga, manus Regia
vassalorum, caput subditorum, tutor reipublicæ, pro-
pugnaculum, & præsidium Christianæ religionis.

P R Æ L U D I U M I I I

S U M M A R I U M.

78 Princeps temporalis supremus omni jure naturali, divi-
no, & positivo, & consuetudinis immemoriali tenetur

I N D E X

COPIOSISSIMUS RERUM,

& Verborum, quæ in hoc Volumine continentur.

P. paginam denotat: *N.* numerum marginalem.

A

Abbat.

ABBATES & Praebiti in sacris Religiosis quorum sunt iudicium Ordinarium, jurisdictionem ordinariam habent, & de eorum causis cognoscunt, pag. 86. numero 11.

Abbas sibi contrarius arguitur, p. 160. n. 29.

Abbatibus in ius Ecclesiæ non procedunt capitulum Cathedralis, pag. 243. n. 68.

Abbatia.

Abbatia, Prioratus, & aliorum Regularium praefectura virorum sunt consistorialia beneficia, pag. 431. num. 251.

Abdicare.

Abdicare à se qui tenetur aliquo ius, si mortuus abdicare nolit, habetur pro abdicante, & proceditur ac si abdicasset, p. 539. n. 8.

Absentia.

Licentiam Absentiae ab ordinatione gante appellacione emissa, an sit deferendum, p. 308. n. 27.

Beneficiatus Absente an possit pendente appellacione à denegata licentia, p. 308. n. 28.

Licentiam Absentiae non sufficit petere, sed & obtinere, p. 308. n. 29.

Absolutio. Absolutus.

Absolutio generalis non suffragatur violatoribus Ecclesiasticæ libertatis, p. 280. n. 41.

Inspectionem processus non suspendi ob denegatam Absolutionem, verius defenditur: & an cogi possit præcipue Ecclesiasticus adimplere rogatum absolutionis, p. 64. 155.

Absolutio excommunicati nec consequenter, nec antecedenter est necessaria, ad tollendam violentiam, nec in aliquo est impedimentum ejus negatio, p. 67. num. 262.

Absolutio quando datur dicatur cum effectu, & an per procuratorem, aut literas sufficiat, & an conditio aliter quam per absolutionem tolli possit, p. 78. num. 44.

Absolutio ad reincidentiam ad tempus potest dari, ibid. n. 45.

Absolutus ad reincidentiam virtute provisionis, de rege, per sexaginta dies, si intra illos decretum violentiam datur, nullis transitus absolutione egenti, ibid. n. 46.

Absolutus ad reincidentiam per sexaginta dies si violentiam adesse ob non delectam appellacionem declaratur intra illud tempus, nova absolutione indiget, ibid. n. 47.

Absolutus per sexaginta dies virtute querelae laicorum anti vim fieri intra illos sit decretum, termino transacto indiget nova absolutione, ibid. n. 49.

Absolutus per tempus ad reincidentiam si intra illud solvere non potuit, an eo transacto incidat in censuram, ibid. n. 50.

Absolutio & relaxatio ob cautelam potest fieri in omni sententia censuræ, p. 196. n. 52.

Absolutio censuram non suspenditur per appellacionem, pag. 197. n. 66. & p. 198. n. 67.

Per Absolutionem ab excommunicatione magis consultatus adversario, qui praedatur ei cautela, pag. 198. num. 68.

Absolutio, & excommunicatio pari passu ambulant, p. 198. n. 69. & 70.

Naturale est cuiusquod eo modo dissolvitur, quo colligatum est, ibid. n. 71.

Absolutio ab excommunicatione, qui consequuntur alimoniam amicos ad bellum spirituale, non suspenditur per appellacionem, p. 200. n. 10.

Absolutio à suspensione, & interdictio per appellacionem non suspenditur, licet nec ab excommunicatione, ibid. n. 202.

Absolutio praestita cautione non est differenda per appellacionem, ibid. n. 103. & 104.

Absolvere ad cautelam quando possit iudex appellacionis, ibid. n. 106.

Absolvere ad cautelam an possit delegatus & quando praestanda ista absolutio cum cautione sola est iuxta iuri & de aliis, & ibid. n. 107.

Absolvere superior an possit visis actis, p. 201. n. 100. & num. 110.

Absolvere potest iudex ad quem datur communicatio transpositi ad se acta, ibid. n. 111.

Absolutionem ab excommunicatione, quæ potest committere iudex Ecclesiasticus, ibidem, numero 117.

Absolutio ab excommunicatione delegata, qua subdelegatur, ibid. n. 118.

Ad Absolutionem appellacionis quæ debetur procedit superior, nisi visis actis, p. 251. n. 30.

Absolutio